Topic 2

धातु से तिङ् उत्पत्ति ।

(B.A Part II)

वर्तमाने लट् ।

वर्तमान क्रियावृत्तेर्धातोर्लट् स्यात् । अटावितौ । उच्चारण सामर्थ्यात् लस्यनेत्वम् । भू सत्तायाम् । कर्तृविवक्षायां भू ल् इति स्थिते ।

तिप्तस्झि - सिप्थस्थ - मिब्वस्मस् - तातांझ - थासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् ।

एतेऽष्टादश लादेशाः स्युः

लकार के स्थान पर तिप्, तस्, झि; सिप्, थस्, थ:, मिप्, वस्, मस्; त, आताम्, झ; थास्, आथाम्, ध्वम्; इट्, वहि और महिङ् - ये अठारह आदेश होते हैं । तात्पर्य यह है कि धातु के योग में आनेवाले लकार के स्थान पर उक्त अठारह प्रत्ययों में से कोई प्रत्यय आदेश होता है ।

लः परस्मैपदम् ।

लादेशाः परस्मैपदसंज्ञाः स्युः ।

वस्तुतः यह सामान्य सूत्र है ।

तङानावात्मनेपदम् ।

तङ् प्रत्याहारः शानच् - कानचौ - चैतत्संज्ञाः स्युः । पूर्वसंज्ञाऽपवादः ।

अनुदात्तङित आत्मनेपदम् ।

अनुदात्तेतो ङितश्च धातोरात्मनेपदं स्यात् ।

स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।

स्वरितेतो ञितश्च धातोरात्मनेपदं स्यात् - कर्तृगामिनि क्रियाफले ।